

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (czwarta izba w składzie powiększonym)

z dnia 30 marca 2022 r.*

Konkurencja – Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki – Rynek lotniczego przewozu towarów – Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE, art. 53 porozumienia EOG i art. 8 umowy między Wspólnotą a Szwajcarią w sprawie transportu lotniczego – Koordynowanie składników ceny usług lotniczego przewozu towarów (dopłata paliwowa, dopłata z tytułu bezpieczeństwa, wypłata prowizji od dopłat) – Wymiana informacji – Właściwość miejscowa Komisji – Obowiązek uzasadnienia – Artykuł 266 TFUE – Przymus państwowy – Jednolite i ciągłe naruszenie – Kwota grzywny – Wartość sprzedaży – Czas trwania uczestnictwa w jednolitym i ciągłym naruszeniu – Okoliczności łagodzące – Zachęcanie przez organy władzy publicznej do zachowania antykonkurencyjnego – Nieograniczone prawo orzekania

W sprawie T-341/17

British Airways plc, z siedzibą w Harmondsworth (Zjednoczone Królestwo), którą reprezentowali J. Turner, R. O'Donoghue, QC, oraz A. Lyle-Smythe, solicitor,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, którą reprezentowali N. Khan oraz A. Dawes, w charakterze pełnomocników, wspierani przez A. Batesa, barrister,

strona pozwana,

mającej za przedmiot oparte na art. 263 TFUE żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji C(2017) 1742 final z dnia 17 marca 2017 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE, art. 53 Porozumienia EOG oraz art. 8 Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego (Sprawa AT.39258 – Lotniczy transport towarowy), w zakresie, w jakim dotyczy ona skarżącej, oraz, tytułem ewentualnym, obniżenia kwoty grzywny, która została na nią nałożona,

SĄD (czwarta izba w składzie powiększonym),

w składzie: H. Kanninen (sprawozdawca), prezes, J. Schwarcz, C. Iliopoulos, D. Spielmann oraz I. Reine, sędziowie,

sekretarz: E. Artemiou, administratorka,

* Język postępowania: angielski.

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 września 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

[...]

II. Postępowanie i żądania stron

- 59 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 31 maja 2017 r. skarżąca wniosła rozpatrywaną skargę.
- 60 W dniu 29 września 2017 r. Komisja złożyła w sekretariacie Sądu odpowiedź na skargę.
- 61 W dniu 31 stycznia 2018 r. skarżąca złożyła w sekretariacie Sądu replikę.
- 62 W dniu 12 marca 2018 r. Komisja złożyła w sekretariacie Sądu duplikę.
- 63 W dniu 24 kwietnia 2019 r. na wniosek czwartej izby Sąd postanowił, na podstawie art. 28 regulaminu postępowania, o przekazaniu sprawy powiększonemu składowi orzekającemu.
- 64 W dniu 16 sierpnia 2019 r. w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 89 regulaminu postępowania Sąd zwrócił się do stron z pytaniami na piśmie. Strony udzieliły odpowiedzi w wyznaczonym terminie.
- 65 Na rozprawie w dniu 13 września 2019 r. wysłuchane zostały wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.
- 66 Postanowieniem z dnia 31 lipca 2020 r. Sąd (czwarta izba w składzie powiększonym), uznając, że nie ma wystarczających informacji i że należy wezwać strony do przedstawienia uwag w przedmiocie argumentu, co do którego strony nie wypowiedziały się, zarządził otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo na podstawie art. 113 regulaminu postępowania.
- 67 Strony udzieliły odpowiedzi w wyznaczonym terminie na szereg pytań zadanych przez Sąd w dniu 4 sierpnia 2020 r., a następnie przedstawiły uwagi w przedmiocie udzielonych przez nie odpowiednio odpowiedzi.
- 68 W dniu 6 listopada 2020 r. Sąd postanowił zamknąć ponownie ustny etap postępowania.
- 69 Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2021 r. Sąd (czwarta izba w składzie powiększonym), ponownie uznając, że nie ma wystarczających informacji i że należy wezwać strony do przedstawienia uwag w przedmiocie argumentu, co do którego strony nie wypowiedziały się, zarządził otwarcie ustnego etapu postępowania na nowo na podstawie art. 113 regulaminu postępowania.

- 70 Komisja udzieliła w wyznaczonym terminie odpowiedzi na szereg pytań zadanych przez Sąd w dniach 29 stycznia i 16 marca 2021 r. Następnie, na wezwanie Sądu, skarżąca przedstawiła uwagi w przedmiocie tych odpowiedzi.
- 71 W dniu 25 maja 2021 r. Sąd postanowił zamknąć ponownie ustny etap postępowania.
- 72 Skarżąca wnosi do Sądu o:
- stwierdzenie w całości lub w części nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim się ona do niej odnosi;
  - ponadto lub tytułem żądania ewentualnego – uchylenie lub obniżenie kwoty grzywny nałożonej na nią w zaskarżonej decyzji;
  - obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 73 Komisja wnosi, w istocie, do Sądu o:
- oddalenie skargi;
  - zmianę kwoty grzywny nałożonej na skarżącą poprzez pozbawienie jej korzyści z ogólnego obniżenia o 15%, w razie gdyby Sąd uznał, że obrót pochodzący ze sprzedaży przychodzących usług przewozu towarów nie mógł zostać uwzględniony w wartości sprzedaży;
  - obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

III. Co do prawa

[...]

A. W przedmiocie żądań stwierdzenia nieważności

[...]

3. W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na błędnym lub niewystarczającym uzasadnieniu w zakresie, w jakim zaskarżona decyzja opiera się na ocenie prawnej niezgodnej z decyzją z dnia 9 listopada 2010 r., którą uznaje za ostateczną.

- 201 Skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja jest obarczona błędnym lub, posiłkowo, jest niewystarczająco uzasadniona, w zakresie, w jakim naruszenie opisane w jej uzasadnieniu i stwierdzone w sentencji jest niezgodne z naruszeniem stwierdzonym w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. i uznanym za ostateczne w zaskarżonej decyzji, w szczególności w odniesieniu do liczby i do tożsamości współsprawców. Oznacza to, że ani sąd krajowy rozpatrujący późniejsze powództwo o odszkodowanie, ani obwinieni przewoźnicy nie mogliby wyciągnąć konsekwencji z zaskarżonej decyzji w odniesieniu do roszczeń odszkodowawczych.
- 202 Komisja podważa argumentację skarżącej.

- 203 Na wstępie należy wskazać, że twierdzenie skarżącej dotyczy, tytułem głównym, błędu, który przedstawia ona jako naruszenie prawa. Tymczasem argumentacja leżąca u podstaw tego twierdzenia dotyczy w całości istnienia rzekomych niespójności lub sprzeczności wynikających z tego, że Komisja postanowiła połączyć ustalenia przyjęte w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. i w zaskarżonej decyzji. Należy zatem stwierdzić, że argumentacja skarżącej jest w rzeczywistości oparta na sprzeczności w uzasadnieniu, o czym świadczy zresztą jej twierdzenie – sformułowane na poparcie wykazania rzekomego naruszenia prawa – zgodnie z którym „[u]trzymanie przez Komisję w mocy dwóch sprzecznych ze sobą orzeczeń stwierdzających naruszenie w odniesieniu do jednej i tej samej strony stworzy niedopuszczalną niejasność w porządku prawnym Unii”, wbrew wymogowi, zgodnie z którym „sądy krajowe stosujące prawo Unii [...] muszą mieć możliwość oparcia się na jasnych i precyzyjnych ustaleniach Komisji”. Jak z tego wynika, niniejszy zarzut należy zbadać jako oparty wyłącznie na naruszeniu obowiązku uzasadnienia.
- 204 W tym względzie należy przypomnieć, że uzasadnienie aktu powinno być logiczne, a w szczególności nie może wykazywać wewnętrznych sprzeczności utrudniających prawidłowe zrozumienie powodów leżących u podstaw tego aktu (zob. podobnie wyrok z dnia 29 września 2011 r., *Elf Aquitaine/Komisja*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 151).
- 205 Zgodnie z orzecznictwem sprzeczność w uzasadnieniu decyzji może jednak wpływać na jej ważność tylko wtedy, gdy adresat aktu nie jest w stanie poznać w całości lub w części rzeczywistych powodów wydania decyzji i w związku z tym sentencja aktu jest w całości lub w części pozbawiona wszelkiej podstawy prawnej (wyroki: z dnia 24 stycznia 1995 r., *Tremblay i in./Komisja*, T-5/93, EU:T:1995:12, pkt 42; z dnia 30 marca 2000 r., *Kish Glass/Komisja*, T-65/96, EU:T:2000:93, pkt 85).
- 206 W niniejszej sprawie, jak wynika z motywów 9, 11, 1091 i 1092 zaskarżonej decyzji, stwierdzenia naruszenia dokonane w sentencji w stosunku do skarżącej ograniczają się do tych aspektów decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., których nieważność została stwierdzona przez Sąd w wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanym, EU:T:2015:988). Pozostałe aspekty tej decyzji w zakresie, w jakim nie zostały zakwestionowane przez skarżącą, stały się ostateczne.
- 207 Komisja zatem należycie wyjaśniła w zaskarżonej decyzji, dlaczego uwzględniła sentencję decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. w zakresie, w jakim dotyczyła ona skarżącej, i dlaczego w konsekwencji ograniczyła zakres dokonanych w odniesieniu do niej nowych stwierdzeń naruszenia.
- 208 Prawdą jest, że jak podnosi skarżąca, przyjęte przez Komisję podejście prowadzi do współlistnienia w stosunku do niej stwierdzeń naruszeń różniących się w szczególności ze względu na fakt, że ich współsprawcy nie są w pełni tożsami. Tak więc elementy składowe jednolitego i ciągłego naruszenia dotyczącego tras wewnątrz EOG, EOG z wyłączeniem Unii–państwa trzecie i Unia–Szwajcaria zostały przypisane w zaskarżonej decyzji kilku przewoźnikom, którym nie przypisano tych zachowań w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r.
- 209 Jednakże nie wynika z tego sprzeczność, która utrudniałaby prawidłowe zrozumienie zaskarżonej decyzji. Sytuacja ta jest bowiem jedynie rezultatem systemu środków odwoławczych, w ramach którego sąd badający zgodność z prawem nie może, pod rygorem orzekania *ultra petita*, stwierdzić nieważności wykraczającej poza zakres wnioskowany przez stronę skarżącą, oraz okoliczności, że skarżąca wniosła jedynie o stwierdzenie częściowej nieważności decyzji z dnia 9 listopada 2010 r.

210 W zakresie, w jakim skarżąca podnosi, że pomimo stwierdzenia nieważności jedynie części decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. w zakresie jej dotyczącym Komisja była zobowiązana wyciągnąć konsekwencje z wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988), i uchylić ową decyzję, należy stwierdzić, że jej argumentacja pokrywa się z argumentacją przedstawioną na poparcie jej zarzutu drugiego. Zostanie ona zatem zbadana w ramach owego zarzutu.

211 Z powyższego wynika, że rozpatrywany zarzut należy oddalić.

4. W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu art. 266 TFUE

212 Skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła ciążący na niej na mocy art. 266 TFUE obowiązek wyciągnięcia wszelkich właściwych wniosków z wcześniejszego orzeczenia sądowego i że w konsekwencji należy stwierdzić nieważność zaskarżonej decyzji lub przynajmniej art. 3 lit. e) jej sentencji.

213 Skarżąca zarzuca Komisji w szczególności oparcie się na ustaleniach zawartych w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. w celu nałożenia na nią grzywny, pomimo że w wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanym, EU:T:2015:988), Sąd stwierdził, iż były one zasadniczo błędne.

214 Komisja podważa argumentację skarżącej.

215 Zgodnie z art. 266 TFUE instytucja będąca autorem aktu, którego nieważność stwierdzono, jest zobowiązana do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku stwierdzającego nieważność tego aktu. Obowiązek ten jest ograniczony do ścisłego minimum zapewniającego wykonanie wyroku stwierdzającego nieważność (wyrok z dnia 29 listopada 2007 r., *Włochy/Komisja*, C-417/06 P, niepublikowany, EU:C:2007:733, pkt 52).

216 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, aby zastosować się do wyroku stwierdzającego nieważność i zapewnić jego pełne wykonanie, dana instytucja jest zobowiązana przestrzegać nie tylko sentencji wyroku, ale również prowadzącego do jego wydania uzasadnienia, które stanowi nieodzowny element tego wyroku, w tym znaczeniu, że jest nieodzowne dla określenia dokładnego znaczenia rozstrzygnięcia zawartego w sentencji (wyroki: z dnia 26 kwietnia 1988 r., *Asteris i in./Komisja*, 97/86, 99/86, 193/86 i 215/86, EU:C:1988:199, pkt 27; z dnia 6 marca 2003 r., *Interporc/Komisja*, C-41/00 P, EU:C:2003:125, pkt 29).

217 W tym względzie należy przypomnieć, że jak wynika już z pkt 184 powyżej, uwzględnienie motywów, które ukazują dokładne przyczyny niezgodności z prawem stwierdzonej przez sąd Unii, ma jedynie na celu określenie dokładnego znaczenia rozstrzygnięcia zawartego w sentencji (wyrok z dnia 14 września 1999 r., *Komisja/AssiDomän Kraft Products i in.*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, pkt 55).

218 Tak więc motyw wyroku stwierdzającego nieważność nie może mieć mocy wiążącej dla osób, które nie były stronami w postępowaniu i w odniesieniu do których wyrok nie może zatem zawierać żadnego rozstrzygnięcia (wyrok z dnia 14 września 1999 r., *Komisja/AssiDomän Kraft Products i in.*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, pkt 55). To samo musi dotyczyć części aktu odnoszącego się do danej osoby, które nie zostały poddane kontroli sądu Unii i które wobec tego

nie mogą stać się przedmiotem stwierdzenia przez sąd Unii nieważności, a zatem stają się ostateczne w stosunku do tej osoby (zob. podobnie wyrok z dnia 14 listopada 2017 r., *British Airways/Komisja*, C-122/16 P, EU:C:2017:861, pkt 85).

- 219 W niniejszym przypadku Sąd uznał w pkt 88 i 89 wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988), że skarga wniesiona przez skarżącą na decyzję z dnia 9 listopada 2010 r. zmierzała jedynie do stwierdzenia jej częściowej nieważności i że stwierdzenie przez niego nieważności nie może wykraczać poza żądania strony skarżącej, gdyż w przeciwnym wypadku orzekłby *ultra petita*. W konsekwencji Sąd postanowił stwierdzić nieważność spornej decyzji w granicach żądań skarżącej. Trybunał oddalił odwołanie wniesione do wspomnianego wyroku, potwierdzając w ten sposób, w istocie, rozstrzygnięcie i wnioski wywiedzione w tej kwestii przez Sąd (wyrok z dnia 14 listopada 2017 r., *British Airways/Komisja*, C-122/16 P, EU:C:2017:861).
- 220 Tak więc, choć prawdą jest, że uzasadnienie wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988), dotyczyło stwierdzenia niezgodności z prawem całości decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. w zakresie, w jakim dotyczyła ona skarżącej (zob. pkt 16 powyżej), zakres jej sentencji został jednak należycie określony zgodnie z granicami sporu ustalonymi przez skarżącą w jej żądaniach (zob. podobnie wyrok z dnia 14 listopada 2017 r., *British Airways/Komisja*, C-122/16 P, EU:C:2017:861, pkt 91, 92).
- 221 Zgodnie zaś z orzecznictwem przypomnianym w pkt 218 powyżej powaga uzasadnienia, którą Komisja była zobowiązana w stosownym przypadku uwzględnić w momencie wykonania wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988), nie miała zastosowania do tych części decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., które nie zostały poddane kontroli Sądu, a zatem nie mogły być objęte sentencją owego wyroku.
- 222 Jak z tego wynika, Komisja mogła, nie naruszając art. 266 TFUE, oprzeć się w zaskarżonej decyzji na zawartych w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. stwierdzeniach naruszenia, których nie podważa sentencja wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988) i które wobec tego stały się ostateczne.
- 223 Rozpatrywany zarzut należy zatem oddalić.

5. W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na naruszeniu prawa lub naruszeniu istotnych wymogów proceduralnych związanym z niewystarczającym uzasadnieniem kwoty grzywny lub z brakiem właściwości Komisji do nałożenia grzywny, która nie dotyczy wyłącznie stwierdzonych w zaskarżonej decyzji naruszeń

- 224 Skarżąca podnosi, że Komisja popełniła błąd, naruszyła istotny wymóg proceduralny i przekroczyła granice swoich uprawnień, nakładając na nią grzywnę w tej samej wysokości co grzywna nałożona w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. Komisja oparła się bowiem na okoliczności, że nowa grzywna nie dotyczy jedynie ograniczonych form jednolitego i ciągłego naruszenia, w którym uczestniczyła skarżąca (wskazanych w art. 1 zaskarżonej decyzji), lecz opiera się również na formach zawartych w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., które „stały się prawomocne” (art. 3 zaskarżonej decyzji).

- 225 Tymczasem zdaniem skarżącej, po pierwsze, w dniu wydania zaskarżonej decyzji żadne stwierdzenie zawarte w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. nie „stało się prawomocne” wobec niej, ponieważ odwołanie wniesione od wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988), było jeszcze w toku.
- 226 Po drugie, Sąd uchylił grzywnę nałożoną na skarżącą w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., ponieważ uznał, że decyzja ta zawiera istotne sprzeczności. Według skarżącej oznacza to, że należało stwierdzić nieważność całości ustaleń zawartych w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., gdyby Sąd nie uznał, że jest związany zasadą *ne ultra petita*. Zatem z punktu widzenia skarżącej okoliczność, że Sąd nie stwierdził w swoim czasie nieważności w całości art. 1–4 decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., nie oznacza, iż Komisja mogła oprzeć się na tych postanowieniach, aby nałożyć następnie tę samą grzywnę, nie przedstawiając dodatkowego uzasadnienia ustaleń wynikających ze wspomnianych postanowień.
- 227 Po trzecie, skarżąca utrzymuje, że podejście Komisji uniemożliwiło jej zrozumienie uzasadnienia kwoty grzywny w zaskarżonej decyzji ze względu na niepewność co do zakresu przypisywanego jej naruszenia.
- 228 Po czwarte, Komisja nie była właściwa, aby nałożyć w zaskarżonej decyzji grzywnę, która nie dotyczy wyłącznie stwierdzonych w tej decyzji naruszeń.
- 229 Komisja podważa argumentację skarżącej.
- 230 Należy zauważyć, że rozpatrywany zarzut składa się z czterech zastrzeżeń, które należy kolejno zbadać.
- 231 Po pierwsze, jeśli chodzi o rzekomy błąd popełniony przez Komisję w zakresie, w jakim uznała ona za prawomocne w chwili wydania zaskarżonej decyzji ustalenia zawarte w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., na których oparła się w celu nałożenia na skarżącą grzywny, należy zaznaczyć, że nawet gdyby błąd ten został stwierdzony, nie miałby on wpływu na zgodność z prawem zaskarżonej decyzji, ponieważ dotyczy jej uzasadnienia mającego charakter dodatkowego uzupełnienia.
- 232 Akty instytucji Unii korzystają bowiem zasadniczo z domniemania ważności, a zatem wywołują skutki prawne do czasu ich uchylenia, stwierdzenia ich nieważności w ramach skargi o stwierdzenie nieważności lub uznania ich za nieważne w następstwie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym lub zarzutu niezgodności z prawem (wyrok z dnia 5 października 2004 r., *Komisja/Grecja*, C-475/01, EU:C:2004:585, pkt 18).
- 233 W chwili wydania zaskarżonej decyzji rozpatrywane ustalenia decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. nie były zaś ani uchylone, ani wycofane, ani nieważne. Wywierały one zatem skutki prawne, na które Komisja mogła się skutecznie powołać, niezależnie od tego, czy miały one ponadto charakter prawomocny.
- 234 Ponadto należy wskazać, że zgodnie z art. 60 ust. 1 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie od wyroku Sądu nie ma, co do zasady, skutku zawieszającego (postanowienie z dnia 7 lipca 2016 r., *Komisja/Bilbaína de Alquitranes i in.*, C-691/15 P-R, niepublikowane, EU:C:2016:597, pkt 16). Tak więc wniesienie odwołania przez skarżącą nie stało na przeszkodzie wykonaniu przez Komisję wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988), zgodnie z art. 266 TFUE.

- 235 W każdym razie odwołanie, które skarżąca wniosła od wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988), nie mogło rozszerzyć zakresu żądań stwierdzenia częściowej nieważności przedstawionych przez nią przed Sądem, ponieważ zgodnie z art. 170 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem „żądania odwołania mają na celu uwzględnienie, w całości lub w części, żądań przedstawionych w pierwszej instancji, z wyłączeniem wszelkich nowych żądań”.
- 236 Ponieważ rozpatrywane stwierdzenia zawarte w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. nie zostały zakwestionowane przed Sądem i nie mogły zostać zakwestionowane dopiero na etapie odwołania, stały się prawomocne w stosunku do skarżącej w dniu upływu terminu do wniesienia skargi przewidzianego w art. 263 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 14 listopada 2017 r., *British Airways/Komisja*, C-122/16 P, EU:C:2017:861, pkt 98). Data ta była zaś znacznie wcześniejsza od daty wydania zaskarżonej decyzji.
- 237 Po drugie, co się tyczy rzekomo błędnego zaniechania przez Komisję uzasadnienia powołania się w zaskarżonej decyzji na niezakwestionowane stwierdzenia decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., należy zaznaczyć, że zastrzeżenie to nie znajduje oparcia w faktach, jak wynika z pkt 206 i 207 powyżej.
- 238 Przy założeniu, że skarżąca zamierza poprzez to zastrzeżenie podważyć zgodność z prawem samego powołania się w zaskarżonej decyzji na niezakwestionowane stwierdzenia decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. w świetle wniosków płynących z wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanego, EU:T:2015:988), należy oddalić je jako bezzasadne, ponieważ wynika ono z nieuwzględnienia powagi uzasadnienia tego wyroku w odniesieniu do stwierdzeń, które nie wchodziły w zakres przedmiotu sporu, zgodnie z tym, co orzeczono w pkt 221 powyżej.
- 239 Po trzecie, jeśli chodzi o zastrzeżenie dotyczące niewystarczającego uzasadnienia grzywny nałożonej na skarżącą w świetle wątpliwości dotyczących zakresu przypisywanego jej naruszenia, Sąd stwierdził już w pkt 208 powyżej, że te rzekome wątpliwości są wynikiem systemu środków odwoławczych oraz okoliczności, że skarżąca zażądała jedynie stwierdzenia częściowej nieważności decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. Uzasadnienie to jest zawarte w zaskarżonej decyzji (zob. pkt 206, 207 powyżej).
- 240 Ponadto należy przypomnieć, że uzasadnienie powinno być dostosowane do charakteru rozpatrywanego aktu i powinno przedstawiać w sposób zrozumiały i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która jest autorem aktu, tak aby umożliwić zainteresowanym zapoznanie się z powodami podjęcia środka, a właściwemu sądowi przeprowadzenie kontroli (zob. podobnie wyrok z dnia 29 września 2011 r., *Elf Aquitaine/Komisja*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 147).
- 241 Spełnienie obowiązku uzasadnienia należy oceniać w świetle okoliczności danego przypadku, w szczególności treści aktu, charakteru podniesionych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu wyjaśnień mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on w rozumieniu art. 263 akapit czwarty TFUE. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 296 TFUE i art. 41 ust. 2 lit. c) karty, powinna nie tylko opierać się na jego brzmieniu, lecz także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również ogół norm prawnych regulujących daną dziedzinę (wyroki: z dnia 29 września 2011 r., *Elf Aquitaine/Komisja*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, pkt 150; z dnia 13 grudnia 2016 r., *Printeos i in./Komisja*, T-95/15, EU:T:2016:722, pkt 45).

- 242 Należy zaś zauważyć, że w niniejszym przypadku sama okoliczność, iż zaskarżona decyzja przypisuje odpowiedzialność za niektóre elementy składowe naruszenia większej liczbie uczestników, niż czyniła to decyzja z dnia 9 listopada 2010 r. w odniesieniu do tych samych zachowań noszących znamiona naruszenia, nie może – wbrew twierdzeniom skarżącej – wymagać dodatkowych wyjaśnień, ponieważ nie chodzi tu o czynnik, który Komisja uwzględniła przy obliczaniu grzywny.
- 243 W tym względzie należy niewątpliwie wskazać wraz ze skarżącą, że Komisja zbadała w motywie 1209 zaskarżonej decyzji łączny udział obwinionych przewoźników w rynku światowym wśród innych czynników istotnych dla określenia wagi jednolitego i ciągłego naruszenia. Ponadto z motywu 1212 zaskarżonej decyzji nie wynika – wbrew twierdzeniom Komisji – że nie uwzględniła ona owego udziału w rynku. Wskazała ona jedynie we wspomnianym motywie, że uwzględniła „w szczególności charakter i zakres geograficzny naruszenia”.
- 244 Natomiast z całości rozważań dotyczących wagi jednolitego i ciągłego naruszenia, zawartych w motywach 1198–1212 zaskarżonej decyzji, wynika, że Komisja zgodnie z orzecznictwem Trybunału (zob. podobnie wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r., Roca/Komisja, C-638/13 P, EU:C:2017:53, pkt 67) dokonała całościowej oceny różnych istotnych czynników bez uwzględnienia ewentualnego szczególnego charakteru niektórych elementów składowych, materialnych lub geograficznych, jednolitego i ciągłego naruszenia ani – na tym etapie – zmiennego stopnia zaangażowania obwinionych przewoźników. Kwota dodatkowa również została ustalona na podstawie tej całościowej oceny, jak wynika z motywu 1219 zaskarżonej decyzji. Tymczasem w ramach wspomnianej całościowej oceny różnice wskazane w pkt 241 powyżej nie mogły powodować, że prawidłowe zrozumienie grzywny nałożonej na skarżącą wymagałoby przedstawienia przez Komisję dodatkowego rozumowania.
- 245 Jeśli chodzi o przedstawiony w odpowiedzi na pisemne pytanie Sądu argument skarżącej, zgodnie z którym, ogólnie rzecz ujmując, mniejsza liczba uczestników niektórych zachowań mających znamiona naruszenia zarzucanych jej w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. w porównaniu z liczbą uczestników wskazanych w zaskarżonej decyzji uzasadniała przyznanie jej obniżenia grzywny, to należy zaznaczyć, że dotyczy on zgodności z prawem zaskarżonej decyzji co do istoty, nie zaś niewystarczającego uzasadnienia. Twierdzenie to nie jest zresztą niczym poparte.
- 246 Z powyższego wynika, że powołanie się w zaskarżonej decyzji na naruszenia stwierdzone w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r., które nie zostały zakwestionowane przez skarżącą, nie zobowiązywało Komisji na etapie uzasadnienia kwoty grzywny do przedstawienia dodatkowego uzasadnienia.
- 247 Po czwarte, zastrzeżenia oparte na braku właściwości Komisji do nałożenia grzywny nieodnoszącej się wyłącznie do naruszeń stwierdzonych w zaskarżonej decyzji również nie można uwzględnić.
- 248 Zgodnie z art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 Komisja może w drodze decyzji nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku niedbalstwa naruszają art. 101 lub 102 TFUE.
- 249 Ponadto sąd Unii orzekł już, że uprawnienie Komisji do przyjęcia określonego aktu zawiera w sobie siłą rzeczy również uprawnienie do zmiany tego aktu, z poszanowaniem przepisów dotyczących jej właściwości oraz z zachowaniem form i procedur przewidzianych w tym względzie (wyrok z dnia 9 grudnia 2014 r., Lucchini/Komisja, T-91/10, EU:T:2014:1033, pkt 108).

W szczególnym przypadku stwierdzenia częściowej nieważności danego aktu owo uprawnienie musi obejmować uprawnienie do wydania nowej decyzji, uzupełniającej w razie potrzeby części aktu, które stały się prawomocne.

- 250 W niniejszym przypadku przede wszystkim należy wskazać, że sporne stwierdzenia naruszeń zawarte w decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. zostały dokonane w ramach tego samego postępowania co postępowanie zakończone wydaniem zaskarżonej decyzji i w następstwie tego samego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.
- 251 Następnie należy stwierdzić, że Komisja zadbała w zaskarżonej decyzji o wyjaśnienie, dlaczego uwzględniła sentencję decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. w zakresie, w jakim dotyczy ona skarżącej, i dlaczego w konsekwencji ograniczyła zakres dokonanych w odniesieniu do niej nowych stwierdzeń naruszenia (zob. pkt 206, 207 powyżej).
- 252 Wreszcie, jak zostało przypomniane w motywach 9 i 11 zaskarżonej decyzji, w wyroku z dnia 16 grudnia 2015 r., *British Airways/Komisja* (T-48/11, niepublikowanym, EU:T:2015:988), została stwierdzona nieważność decyzji z dnia 9 listopada 2010 r. w szczególności w zakresie, w jakim nakłada ona grzywnę na skarżącą, w związku z czym Komisja w celu wykonania wspomnianego wyroku ponownie wydała w ramach zaskarżonej decyzji postanowienie, w którym nałożyła grzywnę na skarżącą za jej udział w jednolitym i ciągłym naruszeniu.
- 253 W świetle powyższego należy stwierdzić, że Komisja działała w granicach swojej właściwości.

[...]

9. W przedmiocie zarzutu ósmego, opartego na błędach popełnionych przez Komisję przy obliczaniu obniżenia przyznanego skarżącej na podstawie programu łagodzenia sankcji

- 407 W ramach zarzutu ósmego, po pierwsze, skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła prawo, uznając, iż jej wniosek o złagodzenie sankcji z dnia 27 lutego 2006 r. nie przyczynił się do „istotnego zwiększenia wartości dowodów”, ponieważ potwierdza on informacje, które Komisja otrzymała już od Lufthansy.
- 408 Po drugie, skarżąca podnosi, że przedstawiła nowe dowody świadczące o istnieniu porozumień obejmujących wielu innych przewoźników, które to dowody zostały wykorzystane przez Komisję w zaskarżonej decyzji, ale których znaczenie stara się ona zminimalizować, twierdząc niesłusznie, że były publicznie dostępne.
- 409 Po trzecie, skarżąca wskazuje, że przedstawiła dowody, które co najmniej umożliwiły udowodnienie zakresu i czasu trwania stwierdzonego naruszenia.
- 410 Po czwarte, skarżąca podnosi, że dokonana przez Komisję ocena, zgodnie z którą jej oświadczenia złożone w ramach wniosku o złagodzenie sankcji były wybiórcze lub mało jasne, jest jednocześnie błędna i pozbawiona znaczenia dla sprawy.
- 411 Po piąte, skarżąca utrzymuje, że została potraktowana w sposób niesprawiedliwy w porównaniu z innymi wnioskującymi o złagodzenie sankcji podmiotami, które skorzystały z większego obniżenia, chociaż niektóre były przedmiotem tych samych co ona zastrzeżeń w zaskarżonej decyzji w odniesieniu do wartości dowodowej ich oświadczeń, a inne, tak jak *Air Canada*, wykazały się brakiem współpracy.

- 412 Komisja podważa argumentację skarżącej.
- 413 Zgodnie z pkt 20 komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r. „[p]rzedsiębiorstwa, które nie spełniają warunków[, aby uzyskać zwolnienie z grzywny], mogą [jednak] kwalifikować się do skorzystania ze zmniejszenia wszelkich grzywien, które w innym przypadku zostałyby nałożone”.
- 414 Punkt 21 komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r. stanowi, że „[w] celu zakwalifikowania się do [zmniejszenia grzywny na podstawie pkt 20 tego komunikatu] przedsiębiorstwo musi przedstawić Komisji takie dowody domniemanego naruszenia, które przyczyniają się do zwiększenia [posiadają znaczącą wartość dodaną w stosunku do] wartości dowodów już będących w posiadaniu Komisji, oraz musi wycofać się z udziału w domniemanym naruszeniu najpóźniej z chwilą składania dowodów”.
- 415 W pkt 22 komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r. zdefiniowano pojęcie zwiększenia wartości [wartości dodanej] w następujący sposób:
- „Pojęcie »zwiększenia wartości [wartości dodanej]« odnosi się do zakresu, w którym dostarczone dowody zwiększają, poprzez swój charakter lub poziom szczegółowości, możliwość udowodnienia przez Komisję danego stanu faktycznego. Przy tej ocenie Komisja zasadniczo uzna pisemne dowody pochodzące z okresu, do którego odnosi się stan faktyczny, za mające większą wartość niż dowody ustalone później.
- Podobnie dowody bezpośrednio odnoszące się do danego stanu faktycznego zasadniczo zostaną uznane za posiadające większą wartość niż dowody odnoszące się [do tego stanu faktycznego] tylko pośrednio”.
- 416 W pkt 23 lit. b) akapit pierwszy komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r. przewidziano trzy przedziały obniżenia grzywny. Pierwsze przedsiębiorstwo spełniające warunek wymieniony w pkt 21 tego komunikatu ma prawo uzyskać obniżenie kwoty grzywny o 30–50%, drugie przedsiębiorstwo – o 20–30%, a kolejne przedsiębiorstwa – o wartość do 20%.
- 417 Komisji przysługuje szeroki zakres uznania przy dokonywaniu oceny jakości i użyteczności współpracy danego przedsiębiorstwa, w szczególności w porównaniu ze współpracą innych przedsiębiorstw (wyroki: z dnia 10 maja 2007 r., SGL Carbon/Komisja, C-328/05 P, EU:C:2007:277, pkt 88; z dnia 20 maja 2015 r., Timab Industries i CFPR/Komisja, T-456/10, EU:T:2015:296, pkt 177).
- 418 Ponadto okoliczność, że Komisja w zaskarżonej decyzji wykorzystuje całość posiadanych przez nią dowodów, a zatem również informacje przekazane przez stronę skarżącą w jej wniosku o złagodzenie sankcji, nie dowodzi jednak, że informacje te posiadały znaczącą wartość dodaną w stosunku do dowodów już będących w jej posiadaniu (zob. podobnie wyrok z dnia 13 lipca 2011 r., ThyssenKrupp Liften Ascenseurs/Komisja, T-144/07, od T-147/07 do T-150/07 i T-154/07, EU:T:2011:364, pkt 398).
- 419 Wreszcie, jeżeli oświadczenie ogranicza się do potwierdzenia w pewnym stopniu oświadczenia, którym Komisja już dysponowała, to nie ułatwia ono w istotny sposób zadania Komisji (zob. wyrok z dnia 17 maja 2011 r., Elf Aquitaine/Komisja, T-299/08, EU:T:2011:217, pkt 343 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 420 W motywach 1363-1371 zaskarżonej decyzji Komisja uznała, że dowody dostarczone przez skarżącą w związku ze złożeniem przez nią wniosku o złagodzenie sankcji w dniu 27 lutego 2006 r. nie posiadały „znaczącej wartości dodanej”, co uniemożliwia uznanie skarżącej za pierwsze przedsiębiorstwo spełniające warunek określony w pkt 21 komunikatu w sprawie złagodzenia sankcji z 2002 r. Dopiero na dalszym etapie postępowania administracyjnego Komisja uznała, na podstawie dowodów przedstawionych później przez skarżącą, że skarżąca była dziewiątym przedsiębiorstwem, które spełniło warunek określony w ust. 21 owego komunikatu (zob. motyw 1381 zaskarżonej decyzji).
- 421 I tak Komisja wskazała w motywie 1364 zaskarżonej decyzji, że dowody dostarczone przez skarżącą w dniu 27 lutego 2006 r. „składały się z wielu dokumentów znanych już Komisji po przeprowadzeniu kontroli, z kilku nowych dokumentów o ograniczonej wartości dla Komisji oraz z oświadczenia przedsiębiorstwa, które pozostaje wymijające i mało jasne, jeśli chodzi o kartel i uczestnictwo [skarżącej] w tym kartelu”.
- 422 Komisja wywodzi z tego w motywie 1365 zaskarżonej decyzji, że „nie wnoszą one wartości dodanej, ponieważ ani wnioski o złagodzenie sankcji, ani dokumenty przedłożone w dniu 27 lutego 2006 r. nie dostarczają Komisji istotnych dodatkowych dowodów zarzucanego naruszenia”.
- 423 Po pierwsze, należy wskazać, że wbrew twierdzeniom skarżącej Komisja nie wykluczyła, iż dowody przedstawione przez skarżącą w dniu 27 lutego 2006 r. posiadają „znaczącą wartość dodaną”, z tego tylko powodu, że potwierdzają one jedynie informacje, które były już w jej posiadaniu. I tak Komisja stwierdziła w szczególności, że liczne dokumenty przedstawione przez skarżącą były już w jej posiadaniu, w szczególności dlatego, że zostały wykryte podczas kontroli przeprowadzonej w jej pomieszczeniach (motyw 1370 zaskarżonej decyzji). Komisja wskazała również, że pewne dokumenty przekazane przez skarżącą nie miały związku z jednolitym i ciągłym naruszeniem (motywy 1367 i 1370 owej decyzji) lub że nie potwierdzały one istnienia tego naruszenia (motyw 1367 wspomnianej decyzji).
- 424 Po drugie, co się tyczy dowodów przedstawionych przez skarżącą i mających według niej wykazać istnienie porozumień, o których mowa w pkt 408 powyżej, to składają się na nie [poufne]¹. Komisja wskazała jednak w motywie 1370 zaskarżonej decyzji – odnosząc się do dokumentów [poufne], i bez sprzeciwu skarżącej – że wiedziała już o tym kontakcie [poufne].
- 425 Po trzecie, co się tyczy dowodów, które zdaniem skarżącej umożliwiły zwiększenie zakresu i czasu trwania jednolitego i ciągłego naruszenia, to składają się one [poufne]. Dowody te zostały wykorzystane [poufne].
- 426 W motywie 126 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła:
- [poufne].
- 427 Tymczasem z motywów 124 i 125 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja dysponowała już, [poufne], informacjami na temat kontaktów [poufne].

¹ Dane poufne utajnione.

428 Ponadto z motywu 193 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja dysponowała już, dzięki dokumentom uzyskanym w związku z kontrolą przeprowadzoną w pomieszczeniach skarżącej, dowodami [poufne].

429 I tak wewnętrzna wiadomość elektroniczna [poufne] zawiera [poufne].

430 Następnie, co się tyczy motywu 336 zaskarżonej decyzji, ma on następujące brzmienie:

[poufne]

431 Oświadczenia skarżącej, streszczone w motywie 336 zaskarżonej decyzji, potwierdzają informacje dostarczone w tym względzie przez Lufthansę przy okazji jej wniosku o złagodzenie sankcji, streszczone w motywach 124 i 125 zaskarżonej decyzji. [Poufne]. Należy jednak wskazać, że dowodami przedstawionymi przez skarżącą, streszczonymi w motywie 336, były albo oświadczenia złożone po zaistnieniu spornych okoliczności faktycznych w ramach postępowania wszczętego przez Komisję, albo dowody pośrednie [poufne].

432 Po czwarte, co się tyczy dokonanej przez Komisję oceny [poufne], zgodnie z którą to oceną jest ono „wymijające i mało jasne, jeśli chodzi o [sporny] kartel i uczestnictwo [skarżącej] w tym kartelu” (motyw 1364 zaskarżonej decyzji), to należy zaznaczyć, że skarżąca nie kwestionuje, iż [poufne] nie przyznała wyraźnie antykonkurencyjnego charakteru wymiany z Lufthansą informacji dotyczących FSC. Okoliczność, że nie uznaje ona swojego udziału w antykonkurencyjnym zachowaniu, nie jest pozbawiona znaczenia dla oceny zwiększenia wartości dowodów wynikającego z jej ustnego oświadczenia.

433 W świetle całości powyższych rozważań należy uznać, że Komisja nie popełniła błędów, stwierdzając, w świetle informacji, którymi już dysponowała, i treści wniosku skarżącej o złagodzenie sankcji z dnia 27 lutego 2006 r., że skarżąca nie wniosła znaczącej wartości dodanej w rozumieniu pkt 21 komunikatu w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r.

[...]

Z powyższych względów

SĄD (czwarta izba w składzie powiększonym),

orzeka, co następuje:

- 1) Stwierdza się nieważność art. 1 ust. 1 lit. e), art. 1 ust. 2 lit. e) i art. 1 ust. 3 lit. e) decyzji Komisji C(2017) 1742 final z dnia 17 marca 2017 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE, art. 53 Porozumienia EOG oraz art. 8 umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego (Sprawa AT.39258 – Lotniczy transport towarowy) w zakresie, w jakim uznają one udział British Airways plc w elemencie składowym jednolitego i ciągłego naruszenia dotyczącym odmowy zapłaty prowizji od dopłat.
- 2) Stwierdza się nieważność art. 1 ust. 4 lit. e) decyzji C(2017) 1742 final.
- 3) Kwota grzywny nałożonej na British Airways w art. 3 lit. e) decyzji C(2017) 1742 final zostaje ustalona na 84 456 000 EUR.

- 4) W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.
- 5) Komisja Europejska pokrywa własne koszty oraz jedną trzecią kosztów poniesionych przez British Airways.
- 6) British Airways pokrywa dwie trzecie własnych kosztów.

Kanninen

Schwarcz

Iliopoulos

Spielmann

Reine

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 30 marca 2022 r.

Podpisy